

Lidskoprávní moot court 2016

Případ

1. Mirek Novotný je devítiletý chlapec žijící ve městě Libčín. Narodil se v roce 2007 a bydlí se svými rodiči a dvěma staršími sourozenci, Vendulou (narozenu v roce 2005) a Tomášem (narozen v roce 2002). Oba sourozenci chodí od první třídy do místní speciální školy (tedy školy pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami), přičemž tato škola je ve výsledku navštěvována z 97 % dětmi romského etnika, ke kterému se hlásí také Mirkova rodina.
2. V únoru roku 2013, tedy když bylo Mirkovi sedm let, vzali jej rodiče na zápis do Základní školy Josefa Štěpánka Netolického, která je Mirkovou spádovou základní školou (ve smyslu § 36 odst. 5 školského zákona) podle obecně závazné vyhlášky Libčína č. 13/2010, o školských obvodech. Při provádění testu školní zralosti si odpovědná učitelka Jolana Továrková všimla, že Mirek je při plnění úkolů pomalejší a celkově je v znalostech pozadu oproti ostatním dětem. Doporučila proto rodičům, aby Mirka vzali na vyšetření do místního Speciálního pedagogického centra Hvězdička, které je školským poradenským zařízením ve smyslu § 16 odst. 5 školského zákona.
3. Ve Speciálním pedagogickém centru (dále jen „SPC“) Hvězdička Mirkovi o měsíc později (březen 2013) diagnostikovali lehké mentální postižení v hraničním pásmu (tj. IQ 69). Dále pracovníci tohoto SPC doporučili, aby se Mirek vzdělával ve své spádové základní škole (tj. v běžné škole) podle běžného školního programu ZŠ (tedy podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání); doporučili také vytvoření individuálního vzdělávacího plánu, který upraví metody a formy výuky i hodnocení.
4. Mirek nastoupil a chodil do „běžné“ Základní školy Josefa Štěpánka Netolického, přičemž mu ihned po nástupu do školy byl ve spolupráci se SPC vytvořen individuální vzdělávací

lidskoprávní moot court

* souboj argumentů v simulovaném soudním procesu

plán (dále jen „IVP“), podle kterého se dále měl vzdělávat. Během této doby si v třídním kolektivu našel kamarády a byl v něm poměrně spokojený. Neměl však úplně dobré známky, někdy se potýkal s narážkami na svou etnicitu a nadávkami ze strany některých spolužáků a občas dokonce i učitelů. Ze strany ostatních dětí se sice nejspíše nejednalo o záměrnou snahu Mirkovi ublížit, přesto však Mirek tyto momenty nesnášel příliš dobře. Často pak měl on, a především jeho rodiče, pocit, že si na něj někteří učitelé tzv. zasedli a že i jeho etnicita může být důvodem pro jeho horší známky.

5. Rodiče se proto na konci druhé třídy rozhodli, že Mirka „přehlásí“ na místní speciální školu Miroslava Tyrše, která vzdělává částečně podle rámcového vzdělávacího programu pro základní školu speciální (RVP ZŠS) a částečně podle rámcového vzdělávacího programu pro základní školu s přílohou pro lehké mentální postižení (RVP ZV-LMP). Důvodem jejich rozhodnutí bylo to, že Mirek podle nich bude spokojenější, když bude chodit do školy se svými staršími sourozenci, kteří se za něj v problematických situacích postaví a také, že bude podle jejich slov „mezi svými“ a nebude se potýkat s rasismem. Doufali také, že nižší nároky na učivo ve speciální škole povedou k tomu, že bude mít lepší známky a bude se proto cítit mnohem lépe, než na běžné škole, kde učivo zvládá s většími obtížemi – budeme mít šanci „zažít úspěch“. Protože oba rodiče absolvovali pouze základní školu, nepovažují za důležité, aby Mirek ve svém vzdělávání pokračoval dále, než je nutné.
6. Ředitelka ZŠ Josefa Štěpánka Netolického, v níž byl doposud Mirek zapsán, se rodičům pokoušela toto rozhodnutí vymluvit. Podle ní Mirek na své možnosti ve škole doposud prospíval a domnívala se, že jeho umístění do speciální školy výrazně zhorší možnosti jeho budoucího studia a uplatnění. Podle ředitelky je také důležité, že Mirek bude mít do budoucna také jiné než romské kamarády a celkově bude mít možnost se více začlenit do společnosti, než v případě, kdy by se vzdělával v téměř výhradně romské škole. Rodiče na doporučení ředitelky nedbali a Mirka v březnu 2015 zapsali na budoucí školní rok do speciální školy Miroslava Tyrše, která Mirka přijala.
7. Ředitelka se poté, co byla ředitelkou místní speciální školy informována o tom, že Mirek byl do této školy přijat, a byla požádána o zaslání kopie jeho dokumentace ze školní

matriky, z výše uvedených důvodů rozhodla kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dítěte (dále také „OSPOD“). Usoudila totiž, že rozhodnutím rodičů přihlásit Mirka do speciální školy jsou ohroženy zájmy dítěte ve smyslu § 2 a § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZoSPOD“).

8. Pracovnice OSPOD situaci vyhodnotily tak, že rodiče skutečně pravděpodobně jednají v rozporu s nejlepším zájmem dítěte (podle čl. 3 Úmluvy o právech dítěte). Rodiče si proto pozvaly na setkání, při kterém jim osvětlily svůj pohled na věc a pokusily se s rodiči přijít na jiné řešení nastalé situace. Pokusily se především rodiče přesvědčit, že v Mirkově nejlepším zájmu je setrvání v „běžné“ základní škole, což mu do budoucna otevře širší možnosti co do dalšího studia a obecně jeho budoucího uplatnění. Upozornily také na to, že od nového školního roku 2016/2017 by navíc podle novely školského zákona nemělo být možné Mirka do speciální základní školy přihlásit, protože jeho SPC doporučuje vzdělávání v běžné základní škole, tudíž nebude naplněna podmínka přestupu do speciální školy. Rodiče se však s jejich argumenty neztotožnili a nadále setrvali na názoru, že bude lepší, když bude ve vzdělávání Mirek pokračovat ve škole speciální.
9. Pracovnice OSPOD rovněž zjišťovaly názor samotného Mirka, který jim při rozhovoru sdělil, že se mu na jeho původní škole líbí, ale na druhou stranu mu občas ostatní děti nadávají do cikánů a nemá moc dobré známky, za což ho doma kritizují. Dále pak uvedl, že podle jeho rodičů bude lepší, když bude chodit do školy, kde jsou jeho dva sourozenci, které má rád.
10. Když proběhlá konzultace nepomohla, svolaly pracovnice OSPOD tzv. případovou konferenci (podle § 10 odst. 3 písm. e) ZoSPOD) za účasti ředitelů a výchovných poradců obou škol předmětných škol a Mirkových rodičů. Na případové konferenci se však pouze opět projevíly rozdílné názory, které na věc zúčastněné osoby mají, a celá záležitost tak nedoznala žádného posunu.
11. Po konání neúspěšné případové konference se pracovnice OSPOD rozhodly podat Okresnímu soudu v Libčíně podnět k zahájení řízení o omezení výkonu rodičovské

odpovědnosti a ustanovení opatrovníka pro záležitosti týkajících se vzdělávání. Zároveň navrhl, aby právě místní OSPOD byl ustanoven Mirkovým kolizním opatrovníkem pro soudní řízení.

Zadání

Vaší úlohou je zformulovat podnět k zahájení řízení o omezení výkonu rodičovské odpovědnosti a ustanovení opatrovníka, podaný místně příslušným OSPOD, a vyjádření rodičů, výkon jejichž rodičovské odpovědnosti má omezen pro účel podávání přihlášky k základnímu vzdělávání ve jméně Mirka. Argumentace obsažená v obou těchto podáních by měla odrážet pozici obou stran, jak byla výše stručně přiblížena. Místně příslušným soudem prvního stupně je Okresní soud v Libčíně, přičemž se jedná o řízení podle § 870 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve spojení s § 466 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

V podáních se věnujte především těmto otázkám:

- **jaký je v daném případě nejlepší zájem dítěte a jakým způsobem se zjišťuje;**
- **jakou roli v jeho formulaci hraje názor samotného dítěte a kdy má soud povinnost názor zjistit;**
- **za jakých podmínek lze omezit výkon rodičovské odpovědnosti.**

OSPOD

1. Jako OSPOD jste podali podnět k zahájení řízení o omezení výkonu rodičovské odpovědnosti a zároveň jste v řízení, zahájeném na základě tohoto podnětu, kolizním opatrovníkem dítěte, takže v jeho průběhu hájíte jeho nejlepší zájem. Vaší úlohou je definovat, v čem tento zájem v dané věci z vašeho pohledu spočívá a tento postoj odůvodnit.
2. Argumentujete tím, že umístění dítěte do speciální školy je v jeho případě v rozporu s jeho nejlepším zájmem, a rodiče proto nevykonávají řádně svou rodičovskou odpovědnost. Zájem dítěte vyžaduje omezení jejího výkonu pro účel podání žádosti o přijetí do základního vzdělávání a ustanovení opatrovníka v odpovídajícím rozsahu. Dále argumentujete, že výslech dítěte soudem by pro dítě byl zatěžující a je zbytečný, protože dítě ještě není schopno si samostatně tvořit úsudek a navíc je pod vlivem rodičů.

Mirkovi rodiče

1. Zastupujete Mirkovy rodiče, rozhodnutí přehlásit Mirka do speciální školy je v sázce. Vaší úlohou je přesvědčit soud, že Mirkovi rodiče svým rozhodnutím hájili jeho nejlepší zájem, a není tedy důvod pro omezení výkonu jejich rodičovské odpovědnosti.
2. Argumentujete tím, že v nejlepším zájmu jejich dítěte je být ve škole, kde je s vlastními sourozenci a vrstevníky z kolektivu romských dětí a kde může zažít úspěch. Zásah do rodičovské odpovědnosti je podle vás zásahem *ultima ratio*, který v dané situaci není na místě. Navrhujete také, aby soud zjistil názor dítěte přímo, tedy aby jej v rámci řízení vyslechl.